

קריאה מודרכת – ירמיה הנביא:**כמה סימנים חשובים:**

ארגז כלים – יופיע לפני מושגים חדשים שנלמד בדף ושצריך לזכור. את המושגים המופיעים עם ארגז כלים יש להוסיף ל"ארגז הכלים שלי".

מילון – סימן זה יופיע לפני פירוש של מילה או ביטוי. הקפידו לשים לב איפה נמצא הביטוי המפורש בפרק, ולהבין את המשפט באמצעות הפירוש המובא כאן.

שימו לב! בכל שלב ניתן להיעזר בשיעורטון של פרק זה. ניתן להיכנס אליו מעמוד השיעורטונים באתר: www.biblegate.galme.org.il < שיעורטונים.

ירמיה א' 1-3 – הקדשת ירמיה לנביא:

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"עֲשֵׂתִי עֲשֶׂרָה" (פס' 3) = 11.

אחרי קריאת הפרק, ענו על השאלות הבאות:

- איזה פרטים נמסרים על מעמדו של ירמיה (פס' 1): _____
- במל"א ב' 26-27 נכתב "וּלְאַבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנֵתָה לִּי עַל־שָׂדִיךְ כִּי אִישׁ מוֹת אָתָּה וּבָיוֹם הַזֶּה לֹא אֶמְיָתְךָ [...] וַיִּגְרַשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אַבְיָתָר מִהִיּוֹת כֹּהֵן לַיהוָה לְמַלְא אֶת־דָּבָר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עַל־בֵּית עָלִי בְּשָׁלָה". אם נכונה הטענה שירמיה הוא מצאצאי אביתר, מה הדבר אומר על מעמדו? _____
- בתקופה של איזה מלכים ניבא ירמיה, ומהו האירוע המשמעותי ביותר שראה בחייו? _____

ירמיה ז' 1-15 – נבואת תוכחה נגד תפישת "תעודת הביטוח" של העם:

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"אֲשַׁכְּנֶה" (פס' 3) = כדי שאשכן אתכם, כדי שאאפשר לכם לגור.
 "מַעֲרַת פָּרָצִים" (פס' 11) = מערות היו תמיד מקום מפלט לנמלטים מהחוק.
 "שִׁילֹו" (פס' 12) = שילה. ישוב בשומרון בו היה מקדש קדום לאל. המקדש נחרב משום שבני ישראל לא נהגו כמצופה מהם, אף שהיה "ביתו של האל". הסיפור מסופר בשמואל א ד.

- מה המקום בו האל מנחה את ירמיה לנבא (פס' 2): _____
- בפסוק 8 קובע ירמיה כי העם מאמין בדברי-שקר. בפסוק 9-10 הוא מסביר מהם דברי השקר בהם העם מאמין: _____
- א. "הֲנֵנּוּ רָצוּ וְנִאֲפָ וְהִשְׁבַּעַ לְשָׁקֶר וְקִטְרַר לַבָּעַל וְהָלַךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יִדְעָהֶם" – מה משותף לכל מעשיי העם המתוארים פה? _____

ב. ירמיה טוען כי אחרי כל המעשים הללו, העם הולך לבית המקדש, ואומר לעצמו:

ג. זוהי תפיסת העם – שהמקדש הוא מעין "תעודת ביטוח". בפסוק 4, כאשר ירמיה יוצא נגד תפיסת השקר של העם, הוא אומר שהרבה שקרנים "מוכרים" לעם אמונה ב"היכל יהוה היכל יהוה היכל יהוה", אמונה לפיה מותר לחטוא, כי יש לנו את "היכל ה'". סביב תפיסת העם הזו, נבנה כל הפרק.

3. בפסוקים 5-6 ישנם משפטי תנאי (אם...):

א. מהם שני התנאים המופיעים בפס' 5?

ב. מהם שלושת התנאים המופיעים בפס' 6?

ג. איזה מהם יוצא דופן? מדוע?

4. בפסוק 7, ישנה הבטחה מה יקרה לעם אם יעמוד במשפטי התנאי:

5. בפס' 11 האל מאשים את העם שהוא רואה באופן מעוות את בית המקדש. מה היא ההאשמה?

6. בפס' 12-15 משתמש האל בדוגמה היסטורית כדי לשכנע את העם:

א. בפס' 12 "שולח" האל את העם להסתכל על מקום מסוים. מהו המקום ומה מצבו?

ב. מפני מה עשה האל (לטענתו) את מה שעשה?

ג. האם הדוגמה הזאת מחלישה או מחזקת את תפיסת "תעודת הביטוח" של העם? נמקד!

ד. בפס' 13 מוסיף האל אישום נוסף נגד העם. מהו?

ה. בפס' 14 מופיע עונשו הצפוי של העם. מהו העונש? באמצעות איזה דוגמה היסטורית מבהיר האל את העונש?

ו. בפס' 15 מופיעה "הבהרה" לגבי מהות העונש. מה ההבהרה?

ירמיה ז' 16-20 – האל פונה אישית לירמיה:

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"כְּנָנִים" (פס' 18) = מיני מאפה מסורתיים הקשורים בפולחן מלכת השמים. נראה שהכונים נאפו בדמות נשים או אלות. תבניות אפיה בצורת נשים עירומות מהתקופה ההלניסטית נתגלו בקפריסין.
 "נִתְכַּת" (פס' 19) = נשפכת כפרץ מים. באופן חזק וקיצוני.

1. פס' 16:

א. עד האתנח (X) מופיעות שלוש פעולות שהאל אוסר על ירמיה:

ב. אחרי האתנח, מופיע נימוק להנחיות אלה:

2. בפס' 17 פונה האל בשאלה רטורית לירמיה, הטומנת בחובה מעין האשמה על כך שהוא "עיוור למציאות". מה שואל האל את ירמיה אם הוא לא רואה?

3. בפס' 18 מאשים את האל ב"חגיגה משפחתית" של חטא. כיצד הוא מציג זאת?

- תנ"ך <3> שם:
4. בפס' 19 מסביר האל שהעבודה הזרה של העם לא "מכעיסה" אותו, אלא אמורה לגרום לבושה למישהו אחר. למי?
5. מהי הנבואה המופיעה בפס' 20, בעקבות מעשי העם?

ירמיה ז' 21-24 – גינוי הפולחן המסולף בידי העם

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"עֲלֹתֵיכֶם" (פס' 21) = קורבן לאל שמוקרב כך שנשרף עד הסוף, בשונה מסוגי קורבן אחרים (מנחה, שלמים, חטאת וכו') שמוקרבים ונשרפים בחלקם, והשאר מתנה לכהנים בקורבנות מסוימים, או מותרים לאכילה על-ידי המקריב בקורבנות אחרים.

"סִפְּוִי" (פס' 21) = הוסיפו על.

"בְּמַעֲצוֹת בְּשָׂרָהוּת לָבֶם" (פס' 24) = על-פי העצות השרירותיות (סתמיות) של ליבם.

1. בפס' 21 – מי הדובר?
2. הוא קורא לעם להוסיף את _____ לשאר סוגי הקורבן, ובכך יוכלו להתחיל לאכול את בשר הקורבנות.
3. בפס' 22 אומר האל מה לא ציווה לבני ישראל מימי יציאת מצרים. מה לא ציווה?
4. בפס' 23 אומר מה כן ציווה: _____
5. בפס' 24 מוצגת האשמה נגד העם. מהי?

ירמיה כה' 1-14 – נבואה על חורבן באמצעים "ארציים"

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"הַחֲרָמִים" (פס' 9) = ללא רחמים.

"לְשָׂרְקָה וּלְחֲרָבוֹת עוֹלָם" (פס' 9) = חורבות שלא תבונה לנצח.

"הָאֲבָדִיתִי מֵהֶם" (פס' 10) = הפסקתי להם.

"קוֹל רִחִים" (פס' 10) = קול אבן הריחיים עימה טוחנים חיטה לקמח. מדובר בקול של "יום-יום".

המונח "אוניברסלי" הוא כלל עולמי, חובק כל. במשמעות של כינוי לאל הכוונה היא לאל הנמצא בכל מקום ושהיקף אחריותו והתייחסותו הוא כלל עולמי, כלומר שאינו נמצא במקום מסוים או אחראי רק על עם אחד אלא על העולם כולו. התפיסה המונותאיסטית רואה באלוהים אל אוניברסלי.

1. מועד הנבואה מוצג באמצעות שתי כרונולוגיות שונות. מה מועד הנבואה על-בסיס שתי הכרונולוגיות?
2. בפס' 3 מעיד על עצמו ירמיה שהוא כבר נביא _____ שנים, ותגובת העם לנבואותיו היא:
3. בפס' 5-6 מעיד ירמיה על תוכן נבואותיו עד-כה. מה התוכן?
4. בפס' 8 מופיע הנימוק לנבואה שתבוא בהמשך. מה הנימוק?
5. בפס' 9 מתואר גורם ארצי שיגיע בשם האל ויביא חורבן על יהודה. מהו הגורם?
6. באיזה מילה הוא מתואר שמעידה על התפיסה לפיה הוא שליח בידיו של האל למימוש תכניתו האלהית?
7. בפס' 10 מתוארים שני סוגים של דברים שיעלמו מהארץ:
 - א. אירועים מיוחדים:
 - ב. אירועי שיגרה:

אמצעי סיפורתי – מריזמוס: ביטוי לשוני המציב את שני הקצוות על-מנת לתאר את כל מה שבאמצע. דוגמה נפוצה היום: ברור שכשאומרים "מכף רגל ועד ראש" לא מתכוונים רק לאיברים אלה, אלא לכל הגוף. כשאמרו בתקופת התנ"ך "מדן ועד באר-שבע" לא מתכוונים לדן ובאר-שבע, אלא לכל הארץ. כשאמרו "מטוב ועד רע" התכוונו לכל המערכת המוסרית.

8. איזה מריזמוס מופיע בפס' 10, ומה בא להציג? _____
 9. בפס' 11 מתואר משך העונש. מהו? _____
 10. בפס' 12 מתואר מה שיקרה אחרי אותו משך-זמן. מה צפוי לקרות ומדוע? _____
 11. מה ההסבר של האל למה שיקרה אז? _____
 12. ניתן לומר כי בפרק זה ה' מוצג כאל אוניברסלי. הסבר זאת באמצעות שני נימוקים: _____

- (רמז: כלי העונש של יהודה, מה יקרה לכלי העונש בעתיד ומדוע).

ירמיה כח – דיבויט: ירמיה מול חנניה

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"עָל" (פס' 2) = עול. בהקשר של פרק זה – עול השיעבוד לבבל.
 "יָקָם" (פס' 7) = יגשים.
 "יִנְדַּע" (פס' 9) = יתגלה.
 "מוֹטָה" (פס' 10) = כל העשוי עץ או ברזל, נקשר לבהמת-עבודה, ומשמש להחזקתה ורתימתה.

1. בפס' 1 מסביר ירמיה מי עלה מולו לויכוח לעיני כולם. מיהו? _____
2. מה תיאור הזמן הנמסר לויכוח זה? בדוק בטבלת המלכים – מה המצב המדיני בו שרויה יהודה בתקופה זו? _____
3. בפס' 2-4 מוצגת טענתו של הנביא חנניה. מה טענתו? _____
4. בפס' 6 מוצגת תגובתו האינסטינקטיבית של ירמיה. מהי? _____
5. בפסוקים הבאים מנסה ירמיה "למכור" לעם שיטה להבחין בין נביא אמת לנביא שקר:
 - א. בפס' 9 נכתב "הַנְּבִיאָא אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשָׁלוֹם בָּבֶל דְּבַר הַנְּבִיאָא יִנְדַּע הַנְּבִיאָא אֲשֶׁר-שָׁלְחוּ יְהוָה בְּאַמְתִּי" – מה השיטה לדעת האם נבואה אופטימית ("לשלוש") תתגשם, לדעתו של ירמיה? _____
 - ב. מתי ניתן יהיה לדעת האם זו נבואת אמת? _____
 - ג. בפס' 8 אומר ירמיה (במשפט מסובך) שנביאים המנבאים נבואות פסימיות – אוטומטית יש להניח שהם דוברי אמת. _____
 - ד. האם לדעתכם שיטה זו עוזרת לעם בסיטואציה בה נמצא? מדוע? _____

מה הקטע של "המוטה"?

בפרק כז מספר ירמיה: "כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי עֲשָׂה לְךָ מוֹסְרוֹת וּמִטּוֹת וּנְתַתֶּם עַל-צִוְּאֵרְךָ [...] וְעָתָה אֲנֹכִי נֹתֵתִי אֶת-כָּל-הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עֲבָדֵי וְגַם אֶת-חֵיט הַשָּׂדֶה נֹתֵתִי לוֹ לְעִבְדּוֹ". ירמיה מספר שהאל ציווה עליו לעשות לעצמו מוטה (כלי המשמש לשעבוד הבהמה), ללכת איתה על הצוואר, ולהסביר כי האל גזר על כל הארצות (ובהן יהודה) להיות משועבדות למלך בבל. כלומר – המוטה על הצוואר היא מעין מטאפורה לשיעבוד שיש להשתעבד, כמו בהמת עבודה.

- תנ"ך <5> שם:
6. בתגובה לדבריו של ירמיה, מה עושה חנניה? (פס' 10)
 7. ומה הוא אומר שפירוש מעשהו? (פס' 11)
 8. מה תגובת ירמיה לכך? (פס' 11)
 9. כיצד לדעתכם תגובתו זו מציירת אותו בפני השומעים של ה"דיבייט"?
 10. בפסוקים 12-14 אנו עדים לדברי האל אל ירמיה באופן אישי (לא בפומבי):
 - א. מה תיאור הזמן של הדברים (פס' 12)?
 - ב. מה מצווה האל על ירמיה לעשות? מה הוא מצווה עליו להגיד לחנניה? (פס' 14-11)
 - ג. מה המסר בביטוי "עַל בְּרָזֶל" לדעתכם?
 11. בשני הפסוקים הבאים אנחנו עדים לפגישה בין ירמיה לחנניה, שלא נעשית בפומבי:
 - א. בפס' 15 מאשים ירמיה את חנניה. מה האישום?
 - ב. בפס' 16 מופיע עונשו הצפוי של חנניה. מהו?
 12. בפס' 17 מופיע אירוע. כיצד הוא קשור לשני הפסוקים הקודמים?
 13. האם העובדה שירמיה לא חשף בפני אחרים את מה שאמר לחנניה באופן אישי משחקת לטובתו או לרעתו? נמק!
 14. **מדרגים יח 20** נכתב: "אֶךְ הִנֵּבִיא אֲשֶׁר יִזְדֹּר לְדַבֵּר דְּבָר בְּשֵׁמִי אֶת אֲשֶׁר לֹא-צִוִּיתִיו לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְיָמָת הִנֵּבִיא הִהוּא". האם גורלו של חנניה תואם את חוק זה? נמקו!

פרק כו – משפט ירמיה

ראשית, עוד טרם קריאת הפרק, ודאו כי אתם מכירים את המילים הקשות בו:

"צִוִּין שְׂדֵה תְּחַרְשִׁי" (פס' 18) = ירושלים תהרס עד רמה של שדה-חרוש.
 "עֲנִים" (פס' 18) = גלי חורבות, תלי הריסות.

1. בפס' 4-6 מוצג תנאי ותוצאה צפויה. מהם:
 - א. התנאי:
 - ב. התוצאה:
2. מי שומע את הנבואה (פס' 7)?
3. האם ניתן להגדיר זאת כ"עמידה במשימה" שהוטלה עליו בפסוק 2? נמק!
4. על מי נתון זה (אוכלוסיית השומעים) עשוי לאיים? מדוע?
5. בפסוק 8 רוצים לעולל לירמיה משהו. מה?
6. בפסוק 9 מסבירים מדוע רוצים לעשות זאת לירמיה. מה ההסבר?
7. בפסוק 10 לוקחים את ירמיה למקום מסוים. לאן?

8. בספר דברים טז פס' 18 נכתב: "שִׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת־הָעָם". מה ניתן להסיק מכך על תכלית הבאתו של ירמיה

לאותו מקום?

9. ההליך המשפטי:

א. במה מואשם ירמיה (פס' 11)?

ב. בנאום ההגנה לעצמו (פס' 12-15), מהם שני הטענות של ירמיה?

ג. בפס' 16 נשמע "כאילו" הקהל במשפט שינה דעתו. מהו השינוי?

ד. תקדים ראשון – מיכה המורשתי:

i. במה הואשם מיכה דורות לפני-כן (פס' 18)?

ii. מה היה גורלו (פס' 19)?

iii. האם תקדים זה הובא על-ידי ההגנה או התביעה? נמק!

ה. תקדים שני – אוריהו בן שמעיהו:

i. במה הואשם אוריהו דורות לפני-כן (פס' 20)?

ii. מה היה גורלו (פס' 21-23)?

iii. האם תקדים זה הובא על-ידי ההגנה או התביעה? נמק!

10. בפס' 24 מוצל ירמיה:

א. מי מצילו?

ב. ממה מצילו?

ג. איזה קושי נוצר כאן ביחס לפס' שלפני-כן?

ד. הסבר אפשרות אחת ליישב קושי זה.

11. מהי חוויית הנביא הניכרת מפרק זה?